

Statistikens grundbegreber og kilder

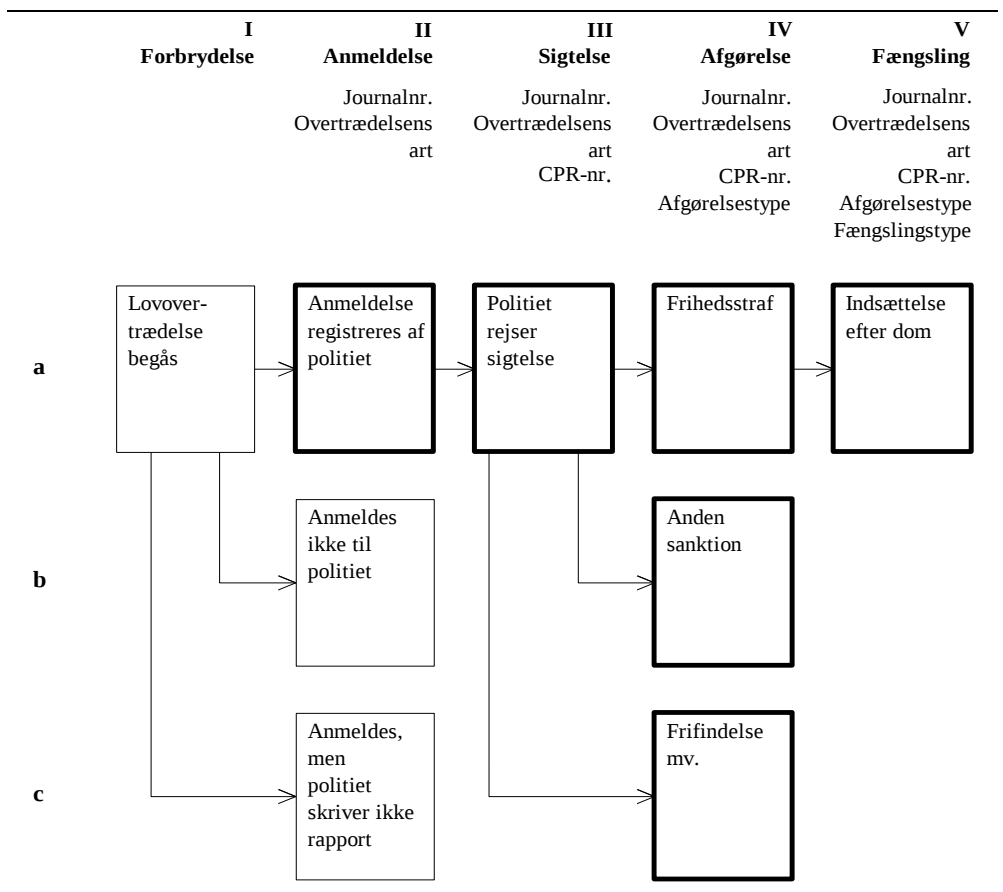
<i>Kriminalitetsstatistik siden 1832</i>	Siden 1832 er der udarbejdet kriminalitetsstatistik i Danmark og siden 1863 retsplejestatistik. Begge statistikområderne har i årenes løb gennemgået en række ændringer med hensyn til indsamling, bearbejdning og indhold.
<i>Registerstatistik fra 1979</i>	I nyere tid er oprettelsen af det centrale kriminalregister pr. 1. januar 1979 en væsentlig ændring, hvor populationen blev udvidet og statistikken individorienteret. Ændringerne er beskrevet i Kriminalstatistik 1979 og 1980.
<i>Nyt datagrundlag for anmeldelsesstatistikken</i>	I januar 1990 oprettedes rigspolitiets anmeldelsesregister, og de månedlige indberetninger til Danmarks Statistik blev erstattet med kvartalsvise og årlige registerudtræk. Statistikbruddet ved ændringen er omtalt i Kriminalstatistik 1990.
<i>Offerstatistik fra 2001</i>	I 2001 påbegyndtes en statistik om ofre for anmeldte personfarlige forbrydelser - dvs. seksual- og voldsforbrydelser, samt enkelte kategorier under ejendoms- eller berigelsesforbrydelser.
<i>Recidivstatistik fra 2007</i>	Fra og med 2010-udgaven af Kriminalitetsstatistik publiceres statistik over personer, der begår ny kriminalitet efter tidligere at have fået en dom, også kaldet recidivstatistik. De første opgørelser vedrørte perioden 2007-2009.

2.1 Kriminalitetsstatistikken

Kriminalitetsstatistikken opgør overtrædelser af straffelov, færdselslov og særlove.

Figur 2.1

Oversigt over kriminalitetsstatistikens områder



Figur 2.1 viser i skematisk form de administrative stadier i den politimæssige og juridiske behandling af forbrydelser, som kriminalitetsstatistikken bygger på.

<i>Hovedområder</i>	Kriminalitetsstatistikken er opdelt i en række hovedområder efter de centrale administrative hændelser i forløbet fra anmeldelse til afgørelse eller sanktion. Endvidere kan opgørelserne være enten sags- eller personorienterede. Kriminalitetsstatistikken dækker i dag følgende områder: • anmeldelsesstatistik (inkl. eventuelle sigtelser) • offerstatistik • afgørelsesstatistik • fængslingsstatistik.
<i>I. Forbrydelse</i>	Hvis der begås en forbrydelse, dvs. en overtrædelse af enten straffelov, færdselslov eller særlove, kan der ske følgende: a. Lovovertrædelsen anmeldes og registreres hos politiet. b. Lovovertrædelsen anmeldes ikke, enten fordi overtrædelsen ikke er blevet opdaget, eller fordi de personer der har opdaget overtrædelsen, ikke mener det er nødvendigt at anmelde overtrædelsen, eksempelvis fordi det skønnes, at sandsynligheden for opklaring er lav i det konkrete tilfælde. c. Lovovertrædelsen anmeldes til politiet; men politiet registrerer ikke anmeldelsen, da det vurderes at overtrædelsen er af mindre betydning.
<i>II. Anmeldelse</i>	Det er alene den anmeldte og registrerede kriminalitet, der er nævnt under punkt I.a., der behandles i denne statistik. Danmarks Statistik modtager fra og med 1990 hvert kvartal et udtræk fra Rigspolitiets anmeldelsesregister, for anmeldelser af samtlige overtrædelser af straffeloven og særlove, med undtagelse af færdselsloven og visse færdselslovslignende særlove. Udtrækket indeholder bl.a. journalnummer og angivelse af overtrædelsens art.
<i>Skjult kriminalitet</i>	De overtrædelser, der ikke anmeldes eller registres hos politiet (punkterne b og c), betegnes normalt som <i>den skjulte kriminalitet</i> (mørketallet). Der foretages med jævne mellemrum undersøgelser for at bestemme den skjulte kriminalitet eller mørketallet, bl.a. i forbindelse med offerundersøgelser, med mulighed for at afdække omfanget af anmeldte og <i>ikke anmeldte</i> forbrydelser.
<i>Ofre</i>	Ofre er personer der har været udsat for forbrydelser. Offerstatistikken omfatter dog kun ofre for personfarlige forbrydelser, dvs. seksual- og voldsforbrydelser samt enkelte berigelsesforbrydelser og andre straffelovsforbrydelser, hvor offeret er direkte konfronteret med lovovertræderen, som fx tasketyveri, røveri eller overtrædelser af politiudstedte advarsler. Derimod er fx indbrud og almindelige tyverier ikke omfattet. Fra og med 2012 registreres overtrædelser af politiudstedte advarsler under særloven om tilhold, bortvisning og opholdsforbud. Før 2012 var de omfattet af straffelovens § 265. Kun ofre for anmeldte forbrydelser indgår i statistikken. Anmeldelsen kan være foretaget af offeret selv eller af en anden person, herunder politiet.
<i>III. Sigtelse</i>	I forbindelse med politiets efterforskning af en anmeldelse kan der rejses sigtelse. Efter fuldført efterforskning kan sagen enten henlægges eller sigtelsen kan bibeholdes. Politiet registrerer sigtelserne i det centrale kriminalregister med tilsvarende oplysninger som i anmeldelsesregisteret tillige med personnummer eller virksomhedsnummer. Hvis en sigtelse indeholder flere forhold, samles disse til en sag, i hvilken der udpeges en hovedsigtelse. Sigtelser opgøres for nærværende kun i anmeldelsesstatistikken, hvor der kan være rejst sigtelse til en anmeldelse.

IV. Afgørelse	Når der er rejst sigtelse, vil der blive truffet en afgørelse enten af anklagemyndigheden eller ved en domstol. Denne afgørelse registreres ligeledes i det centrale kriminalregister med oplysninger om sags- og personidentifikation, overtrædelsens art, afgørelsestype og afgørelsens konkrete indhold. Statistikken om afgørelser omfatter alle afgørelser for overtrædelse af straffeloven, våbenloven, lov om jagt og vildtforvaltning, lov om euforiserende stoffer og visse overtrædelser af udlændingeloven, toldloven og dyreværnsloven. For andre særlove end de nævnte indgår alle afgørelser med undtagelse af bøder under 1.000 kr. For overtrædelser af færdselsloven indgår ligeledes alle afgørelser med undtagelse af de fleste bøder under 2.500 kr. Dog medtages bøder under 1.000 kr./2.500 kr. såfremt der er tale om nedsatte normalbøder på mindst de nævnte beløb. Fra 2008 opgøres de strafferetlige afgørelser både med hensyn til afgørelser i alt og herunder henholdsvis fældende og ikke fældende afgørelser.
Fældende afgørelser (skyldige)	Afgørelsen betegnes som fældende og personer betragtes som skyldige, hvis sigtelsen afgøres med frihedsstraf (ubetinget eller betinget), bødeafgørelse eller tiltalefrafald. Derudover er personen fundet skyldig, hvis personen: a) får tiltale undladt - bortset fra påtale opgivet i henhold til retsplejelovens § 721, stk.1, nr.2 - eller b) har modtaget anden afgørelse, <i>dog ikke frifindelse</i>.
Ikke fældende afgørelser (ikke skyldige)	Afgørelsen betegnes som ikke fældende og personer betragtes som ikke-skyldige, når sigtelsen fører til frifindelse eller hvis påtale opgives efter retsplejelovens § 721, stk.1, nr.2 (dvs. at de foreliggende beviser for at den sigtede har gjort sig skyldig i en strafbar handling ikke er holdbare, og at videre efterforskning ikke vil føre til, at den sigtede findes skyldig).
V. Fængsling	Opgørelsen af fængslinger omfatter dels en summarisk opgørelse af antal indsatte, samt mere detaljerede opgørelser over anholdelser.

2.2 Begreber og metode i kriminalitetsstatistikken

Anmeldelser

Anmeldelse	En anmeldelse er en lovovertrædelse, der anmeldes til eller på anden måde er kommet til politiets kendskab. Det, der tælles i statistikken, er antallet af forhold. En lovovertrædelse, der begås af flere personer i forening, registreres som én anmeldelse.
Anmeldelse med sigtelse	En sigtelse er en mistanke om et strafbart forhold fremsat af politiet. Den sigtede får herefter en sigtets rettigheder, se retsplejeloven (kap. 66 om sigtede og hans forsvar og kap. 68 om afhøringer mv.). At der er rejst sigtelse betyder ikke, at politiets opklaringsarbejde er afsluttet eller at der er rejst tiltale i sagen - dvs. sagen behøver ikke at være opklaret. Sigelsen indberettes i forbindelse med indberetning af anmeldelsen.
Anmeldte unge under den kriminelle lavalder	Anmeldte unge under den kriminelle lavalder omfatter unge, der har begået en lovovertrædelse, der er kommet til politiets kendskab. Ifølge straffelovens § 15 kan børn under 15 år (i perioden 1. juli 2010 til 1. marts 2012 under 14 år) ikke straffes og der rejses ikke sigtelse mod dem. I de tilfælde, hvor politiets efterforskning viser, at en anmeldt lovovertrædelse er begået af en person under 15 år, registreres den unge imidlertid med oplysning om lovovertrædelsens art mv. i politiets systemer.

Ofre Offerstatistikken er en personstatistik, der omfatter de personer der har været udsat for en eller flere af straffelovens personfarlige forbrydelser – dvs. seksual- og voldsforbrydelser samt enkelte berigelsesforbrydelser og særloven om tilhold, bortvisning og opholdsforbud.

Oplysninger om offeret er oftest oplyst til politiet i forbindelse med anmeldelsen enten af offeret selv eller af en anden anmelder, men kan også være oplyst i forbindelse med politiets efterfølgende opklaringsarbejde. Der er alene tale om ofre for lovovertrædelser, som er anmeldt til politiet.

Afgørelser

Afgørelse Afgørelser kan træffes både af anklagemyndigheden, en domstol og af politidirektøren. Afgørelsen kan bestå i anklagemyndighedens beslutning om at opgive at rejse tiltale, bestemte former for tiltalefrafald, udstedelse af bøder og advarsler. Om afgørelser truffet i retten kan der være tale om idømmelse af frihedsstraf, bøder og advarsler, samt tiltalefrafald med vilkår og frifindelser.

Forhold En afgørelse kan bestå af ét eller flere forhold. En afgørelse med ét forhold betegnes som en '*solosag*', mens en afgørelse hvor flere forhold er afgjort under et betegnes som et '*sagskompleks*'. Et sagskompleks består af et *hovedforhold* og et eller flere *biforhold* (bisigtelser eller konfererede sager, hvor sagerne er afgjort). Hovedforholdet er det forhold, der opgøres i hovedparten af statistikbanktabellerne, mens biforhold kun opgøres i én statistikbanktabel.

Frihedsstraf Frihedsstraf idømmes af en domstol og kan enten være ubetinget eller betinget fængsel (eller hæfte indtil 1. juli 2001), hvor den ubetingede frihedsstraf skal afsones, mens den betingede kun skal afsones ved yderligere kriminalitet. I nogle tilfælde afsiges de såkaldte kombinerede domme, som vil kunne bestå af både en ubetinget og en betinget strafdel. Siden ophævelsen af hæftestraf kan fængsel idømmes fra en eller få dage til 16 år eller på livstid.

Personer Opgøres som antallet af forskellige personer, der i løbet af tællingsåret har fået én eller flere afgørelser inden for en overtrædelseskategori. De personer, der har modtaget to eller flere afgørelser inden for en kategori indgår kun én gang i opgørelserne, idet kun overtrædelser med den alvorligste afgørelse opgøres.

Recidiv

Definition Recidiv eller tilbagefald til ny kriminalitet kan defineres på mange forskellige måder. I opgørelserne defineres recidiv som en lovovertrædelse, der er begået i en opfølgningsperiode på to år efter en løsladelse fra afsoning eller en fældende strafferetlig afgørelse.

Population Mere konkret er der taget udgangspunkt i personer, der i et givent år:

1. Er løsladt efter endt afsoning og/eller
2. Er idømt en ubetinget frihedsstraf, der anses for udstået ved varetægtsfængsling og/eller
3. Har udstået/fået ophævet en foranstaltningsdom og/eller
4. Har fået en fældende afgørelse, ekskl. ubetingede frihedsstraffe.

Hvis en person opfylder mere end én af ovenstående betingelser, er datoen for den tidligste hændelse valgt som starttidspunkt for opfølgningsperioden.

<i>Recidivhændelser</i>	For den valgte population er fremfundet alle fældende strafferetlige afgørelser, der er truffet i samme år som starthændelsen eller i de efterfølgende tre år. Til de udtrukne afgørelser er knyttet eventuelle konfererede sager. Der er medtaget afgørelser for tre år selv om det kun er lovovertrædelser begået inden for to år, der defineres som recidiv, se ovenfor. Det skyldes, at der ofte kan være et time-lag mellem gerningstidspunkt og afgørelsestidspunkt. Hvis kun afgørelser truffet inden for to år blev medtaget, ville en række lovovertrædelser, der er begået inden for to år, men som der ikke er truffet afgørelse i inden for de to år, ikke blive medtaget.
<i>Gerningstidspunkt</i>	Blandt de fremfundne afgørelser og konfererede sager er gerningstidspunktet for lovovertrædelsen hentet fra sigtelsen med samme journalnummer og personnummer. Hvis der ikke forekommer en sigtelse er afgørelsesdatoen i stedet anvendt som gerningsdato. Alle lovovertrædelser, der har en gerningsdato, der ligger inden for to år fra starttidspunktet, betragtes som tilbagefald til ny kriminalitet.
<i>Kun personer med bopæl i Danmark</i>	I opgørelserne er kun medtaget personer, der har et dansk personnummer og kun personer, der har befundet sig i Danmark i hele opfølgningsperioden. Det betyder, at personer, der er døde eller udvandrede i løbet af opfølgningsperioden ikke indgår i undersøgelsespopulationen.

Fødselsårgangskriminalitet

<i>Definition</i>	Statistikken belyser, hvor mange personer i de enkelte fødselsårgange, der er blevet dømt efter straffeloven. Herunder antallet af domme, type af lovovertrædelse og type af den idømte straf.
<i>Population</i>	Statistikken omhandler personer, der var 14 år og havde bopæl i Danmark pr. 1. januar i et givent år. Personer, der blev født i 1965 og dermed var 14 år pr. 1. januar 1980 er den første årgang, der er medtaget i statistikken. Det skyldes, at Danmarks Statistiks register over strafferetlige afgørelser starter i 1980 og personer født i 1965 er dermed den første årgang, der kan følges fra det tidspunkt, hvor de når den kriminelle lavalder på 15 år. Hvert år suppleres statistikken med en ny fødselsårgang. Afgrænsningen betyder, at personer, der er indvandret efter den 1. januar, hvor de var 14 år, ikke er omfattet af statistikken. Det skyldes, at eventuelle domme, de måtte have fået inden indvandringen til Danmark, ikke vil fremgå af Danmarks Statistiks kriminalregister.
<i>Kun straffelovskriminalitet</i>	Det er kun domme for overtrædelse af straffeloven, der er medtaget i statistikken. Det skyldes, at omfanget af både færdselslov- og særlovsovertrædelser i et vist omfang er afhængig af politiets egen indsats, fx hastighedskontroller og tilstedeværelse i nattelivet. Hertil kommer, at bøder for overtrædelser af disse typer love kun registreres i kriminalregistret, hvis de er af en vis størrelse. Grænsen for registrering af bøder i kriminalregistret har ændret sig over tid ligesom der er sket ændringer (forhøjelser) af bødetakster i den undersøgte periode.

Kilder

<i>Rigspolitiets anmeldelsesregister</i>	Siden 1. januar 1990 har rigspolitichefen ført rigspolitiets anmeldelsesregister, hvorfra der er leveret kvartalsvis og årlige udtræk med anmeldelser af straffelovsovertrædelser og overtrædelser af særlove (ekskl. færdselsloven). Endvidere indeholder udtrækkene oplysninger om hvilke anmeldelser, hvortil der er rejst en sigtelse.
--	--

Hovedparten af de rejste sigteler over for straffelovsovertrædelser rejses i det kalenderår, hvor anmeldelsen er indgået. For at sikre, at flest mulige sigtelser kommer med i opgørelsen – også anmeldelser indgivet sidst i kalenderåret – har man siden

1993 også medtaget sigtelser, der er rejst i de første uger af det efterfølgende kalenderår.

Da der løbende i forbindelse med efterforskningen sker korrektioner af anmeldelser i politiets register, vil der være mindre forskelle mellem årets og de kvartalsvise offentliggørelser. Denne korrektion af anmeldelsen kan ske på to måder:

- Den enkelte politikreds kan indgive meddelelse om annullering af eller ændring i gerningskodeindholdet i anmeldelsesregistret, idet fx efterforskningen har vist, at overtrædelsen var en anden end oprindelig antaget
- Sigtelsen i politiets kriminalregister kommer til at lyde på en anden lovovertrædelse end den, der fremgik af den oprindelige anmeldelse, hvorved der sker en automatisk korrektion i anmeldelsesregistret.

Det er de *korrigerede* anmeldelser, der er optalt i årsstatistikken.

Rigspolitiets anmeldelsesregister, er et sagsregister, hvor den enkelte sag kan identificeres ved hjælp af et,

- journalnummer, som giver mulighed for, at en sag kan følges videre gennem retssystemet over sigtelse og afgørelse til eventuel sanktion og afsoning.

POLSAS Oplysninger om ofre for kriminalitet og oplysninger om unge anmeldte under 15 år (1. juli 2010-1. marts 2012: 14 år) modtages fra rigspolitiets POLSAS-system - *Politiets-sags-analyse-system*. Det enkelte offer eller den enkelte unge kan identificeres ved hjælp af:

- journalnummer, som giver mulighed for, at offerets og den unges sag kan sammenkobles med anmeldelse og afgørelse (for offeret).
- personnummeret, der giver mulighed for at bestemme offerets eller den unges alder og køn, samt at sammenkoble flere sager på samme person. Invalide personnumre kan forekomme hvis offeret fx er udlænding, fx turist eller asylansøger, eller hvis offeret er ansat i politiet eller er ukendt. I få tilfælde kan offeret være anført som et firma eller en virksomhed.

*Det centrale
kriminalregister*

I henhold til justitsministeriets forskrifter af 28. december 1979 fører rigspolitichefen et centralt kriminalregister. Dette register danner med virkning fra 1. januar 1979 grundlaget for statistikken vedrørende sigtelser, afgørelser og fængslinger og afløser de hidtidige indberetninger fra politiet, statsadvokaterne, retterne, strafferegistrene samt Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Det centrale kriminalregister anvender to identifikationsnumre,

- journalnummer, som giver mulighed for at følge en sag gennem retssystemet fra anmeldelse over sigtelse og afgørelse til eventuel sanktion og afsoning.
- personnummeret, der giver mulighed for at sammenkoble flere sager på samme person, samt at følge personer over flere år.

*Kriminalitetsstatistik-
registeret*

Udtrækkene vedr. anmeldelser, ofre og strafferetlige afgørelser fra politiets administrative registre indgår i Danmarks Statistiks kriminalregister. De modtagne data bearbejdes i Danmarks Statistik, bl.a. i form af et kvalitetscheck, for at sikre et konsistent statistikorienteret register. Kriminalitetsstatistikregistret danner grundlag for de offentliggjorte tabeller.